

Skitsens Kunsthistorie

Af Theis Vallø Madsen i PAKHUSscenen 19. august 2021 kl. 19 og med fælles rundvisning af udstillingen NYE TEGNINGER efter foredraget i PAKHUSgalleriet.

Theis Vallø skriver i sin intro til aftenen, at på skitseblokken er kunstneren ikke underlagt maleriets lov om at skulle fylde hele fladen ud. Her i skitsen kan kunstnerne altså fange en hurtig bevægelse eller de kan fortabe sig i en detalje.

Theis Vallø er kunsthistoriker ph.d. og forsker på forskellige universiteter. Han står bag Skitsehandlen – et udstillingssted og kunsthandel for kunstneres skitser, studier og tegninger.

Skitsehandlen, Kunst, Torvet 3, Fåborg. Link: www.skitsehandlen.dk

Han har interesseret sig i tegning og har et udstillingssted i Fåborg, hvor han dyrker sine interesser. Han har arbejdet som illustratør og kender frustrationen om at den gode skitse ikke kunne overføres til det endelige værk.

Hvad kan ligge i skitsen som gør tegningen til en særlig kunstform?

Billedet, tegningen af Ida af Hammershøj 1898 er et følsomt billede.



Tegningen er et let tilgængeligt medie. Stofligheden interesserer folk.

Papiret er opfundet i Kina først i 1200-tallet og i Europa blev papiret almindeligt brugt til at tegne på med kul, pen og blæk.

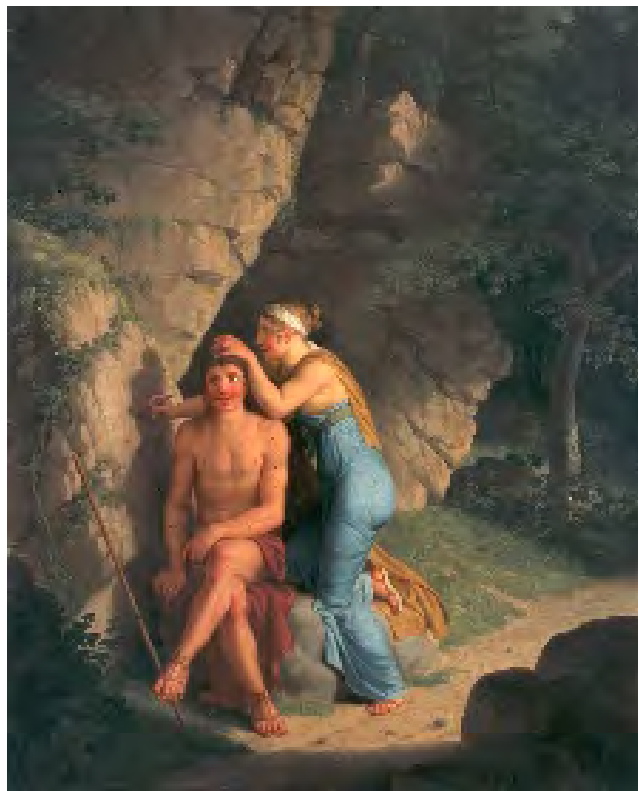
Michelangelo brugte papiret til mange studier af en menneskekrop, dele af kroppen, fingre, tæer, muskler og så videre på samme ark.

Som en slags fordybelse i og forstudie til et maleri eller som en videnskabelig undersøgelse af kroppen.

Ifølge Theis Vallø er der to begyndelser på skitsens kunsthistorie.



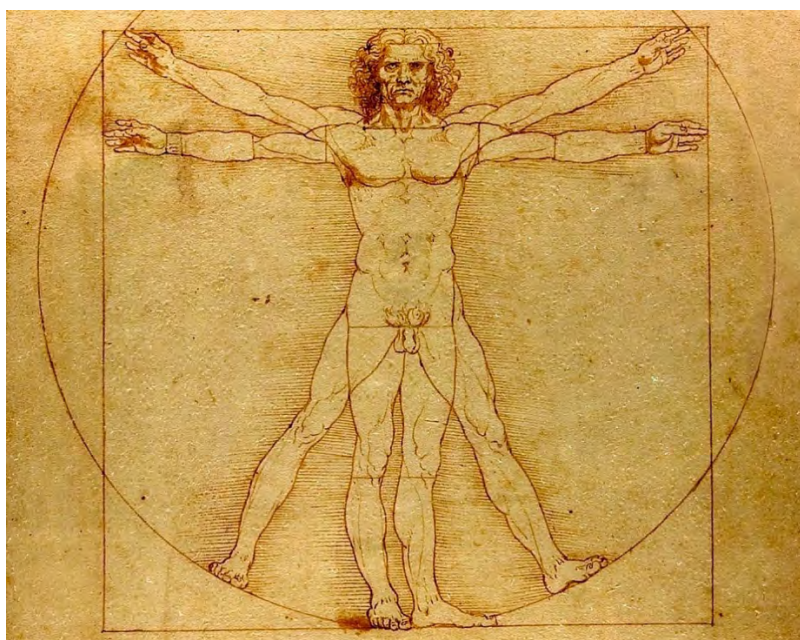
Myten. Hvordan tegningen blev til. Den mytiske fortælling.



C. W. Eckersberg: Tegnekunstens begyndelse 1911

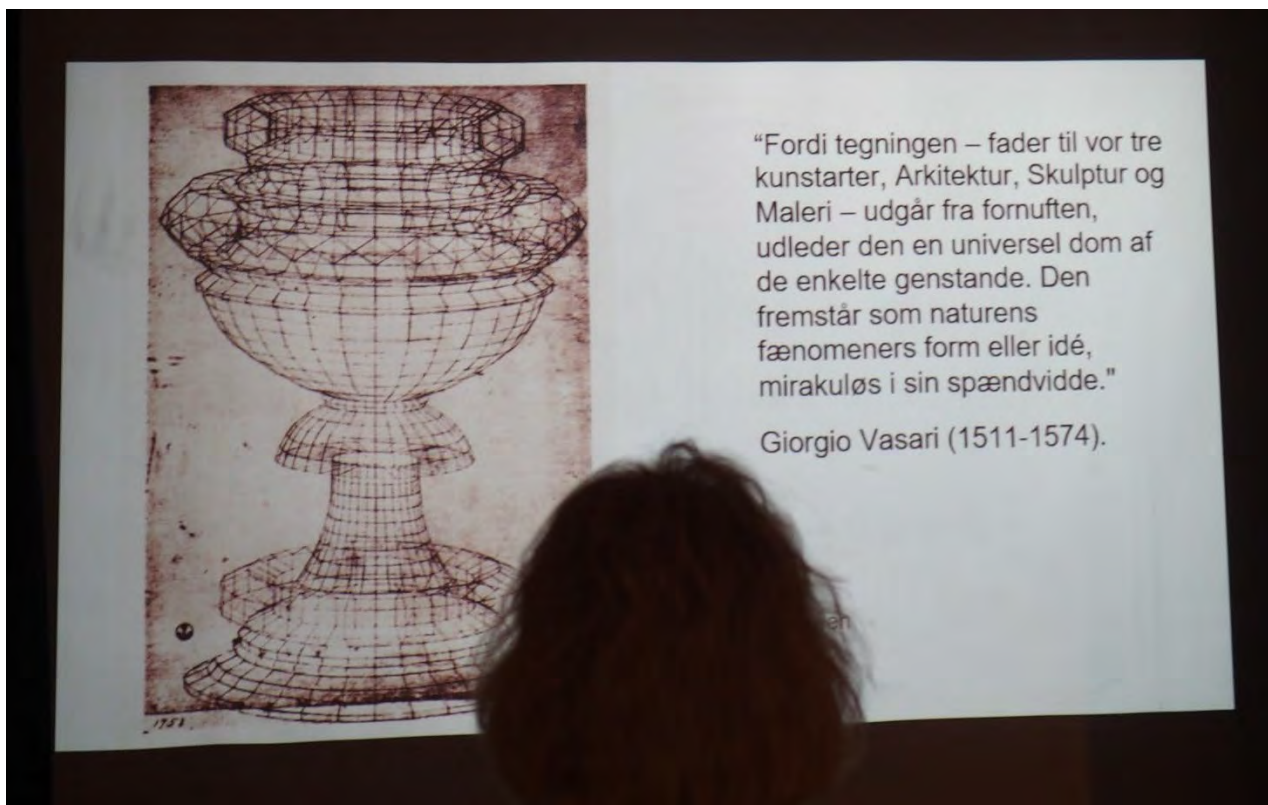
På billedet ser man en kvinde tage afsked med elskeren, som skulle væk og hun tegnede hans profil som minde på væggen.

Renæssancen 1490: Kunstnerne bliver videnskabsmænd i deres tilgang til virkeligheden. Michelangelo, tegningen som centralt udgangspunkt.

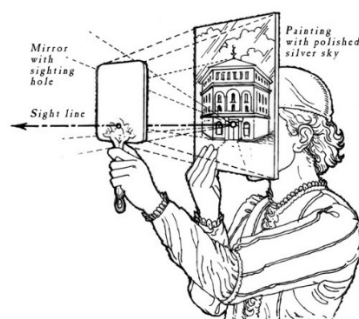
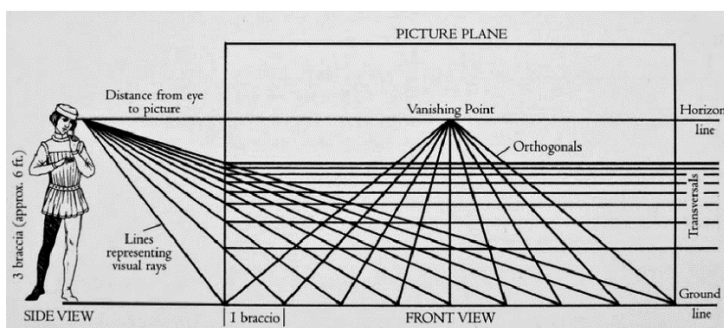


Giorgi Vasari (1511-1574)

”Fordi tegningen – fader til vor tre kunstarter, Arkitektur, Skulptur og Maleri – udgår fra fornuften, udleder den en universel dom af de enkelte genstande. Den fremstår som naturens fænomeners form eller idé, mirakuløs i sin spændvidde.”



Tegningen er det egentlige og maleriet kommer ovenpå. Og så kommer centralperspektivets opfindelse med Albertis net til at tegne efter.





Albrecht Dürer

Albrecht Dürer (1471-1528), der var en stor renæssancekunstner i renæssancens Tyskland, var også optaget af at gengive virkeligheden så præcist som muligt. Han benyttede et gridsystem, med et net på en ramme, udspændt mellem ham selv og det objekt, han ønskede at male eller tegne. "Sepinden", som I kan se på træsnittet til venstre foran kunstnerens ansigt, skulle hjælpe ham til hele tiden at se figuren fra den præcis samme vinkel. Det var igen Alberti, der havde anbefalet anvendelsen af dette system.

På den måde delte han sit objekt systematisk ind i mindre felter og kunne abstrahere fra helheden, samtidig med at han præcist kunne gengive det sete "felt for felt".

Maleriet: Opfindelsen af malertuben vigtig i 1861.

Monet havde et enestående talent, men han var også hjulpet af en af datidens store opfindelser indenfor malerkunsten: Tuben. I den holdt malingen sig frisk, man kunne medbringe den i naturen og malerne behøvede ikke at fastholde erindringen for siden at omsætte den i maleriet inde i atelieret, når han kom hjem.



Før kunne malerierne kun laves i atelieret efter tegninger fra naturen. Tuben kommer frem lige før den franske ekspressionisme. Maleriet fik en ny friskhed og umiddelbarhed,

Maleriets anden forklaring er mere filosofisk. James Abbott McNeill Whistler. Det traditionelle maleri skal dække hele maleriets kanter. Maleren vil altid tøve med sin pensel inden han maler - i modsætning til tegneren, der tegner i enorm frihed på papiret.



Her portræt af moderen 1871

Senere malede Whistler et maleri af et fyrværkeri som modtog så voldsom kritik at folk solgte hans billeder og ikke ville have med ham at gøre mere. En krank skæbne for en stor kunstner. Billedet ses på næste side: *Nocturne in Black and Gold: The Falling Rocket* (1874). Han anlagde en retssag, som han tabte og gik konkurs på. Han fik opgave i Venedig. Boede i en faldefærdig palazzo, som han delte med andre kunstnere, herunder John Singer Sargent. Oscar Wilde skildrede ham i *Dorian Grays* billede.

For Whistler var kunsten imidlertid sit eget mål, og kunstnerens ansvar var ikke over for samfundet, men over for ham selv, at fortolke gennem kunst og hverken reproducere eller moralisere det, han så. Desuden udtalte han, "Naturen er meget sjældent rigtig", og skal forbedres af kunstneren med sin egen vision.



James Abbott McNeill Whistler Nocturne in Black and Gold: The Falling Rocket (1874)

Theis Vallø Madsen fortsatte og fortalte om Peter Hansen, Fyns maler, som tegner, hvor blyanten bliver til en forlængelse af kroppen. Han anbefalede Knausgårds bog om Munch: At få tegningen ind under huden. Munch malede sit indre liv. Og i tegninger: Koncentration og nærvær.

Knausgård skriver i bogen "Så megen længsel på så lille en flade:"

Nogle gange er det umuligt at sige, hvorfor og hvordan et kunstværk virker. Jeg kan stå over for et maleri og fyldes af følelser og tanker, tydeligvis overført fra maleriet, men uden at det er muligt at tilbageføre følelserne og tankerne til maleriet og for eksempel sige at sorgen kom fra farverne, eller at længslen kom fra penselstrøgene, eller at den pludselige indsigt om livets ophør lå i motivet.



Theis Vallø fortsatte med en henvisning: God litteratur har pladser, hvor man selv kan fylde ind og på. Det er ligesom skitsen, som Munchs skitser. Skitsens formål er at kunstneren vil undersøge noget. Tegningen viser motiv og motivets tilblivelse. Det handler om nærvær og iagttagelse.

Efter det velmodtagne foredrag var der mange spørgsmål og samtale fra salen og derefter rundvisning i den store tegneudstilling ovenpå i to etager: NYE TEGNINGER.

TEIKN gruppens Alice Guldberg Faber takkede aftenens foredragsholder for en spændende gennemgang af tegningens betydning.



Fotos fra foredragsaftenen med Theis Vallø Madsen



FAKTA BOKS:

Historie

I middelalderen brugte man bl.a. pensler til skrivning og tegning. På latin hedder en fin pensel penicillus 'en meget lille hale', og deraf kommer både pensel og det engelske ord for blyant, pencil. I renæssancen tildannedes bly-tin-legeringer som skrivestifter, og bl.a. Albrecht Dürer gjorde brug af sådanne. I 1554 opdagedes i Borrowdale, Cumberland, England, en usædvanlig ren grafitforekomst. Ved brydning og mekanisk deling fremstillede man grafitstifter egnet til tegning og skrivning. Man anså grafitten for at være en form for bly.

Den egentlige blyant blev opfundet af franskmanden Nicolas J. Conté (1755-1805), der i 1795 patenterede en proces, der i det væsentlige er den, der bruges i dag. Joseph Hardtmuth (1758-1816) i Wien (Koh-I-Noor), Kasper Faber (d. 1784) i Nürnberg og Eberhard Faber (1822-79) i New York forbedrede processerne, og de af dem oprettede firmaer eksisterer endnu.

